

Kliimaministeerium
info@kliimaministeerium.ee

Teie 03.08.2026 nr 1-4/26/2925;
KLIM/26-0877/-1K

Meie 15.09.2026 nr 1.1-11/3217-2

Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnou kooskõlastamine

Lugupeetud härra Sutt

Rahandusministeerium kooskõlastab jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu järgmiste märkustega.

1. Eelnõuga täiendatakse jäätmeseaduse §-ga 108⁵, mida me ei saa sellisel kujul toetada. Mõistame sätte eesmärgi, kuid selgusetuks jääb, kuidas audiitorid vastavaid akrediteerimisi läbi viia saaksid, seda enam, et jäätmed liiguvad liikmesriikide vahel, aga ka kolmandatesse riikidesse. Audiitoritel puudub võimalus kontrollida muudes riikides asuvaid ettevõtteid. Palume seletuskirjas selgitada ja mõjuanalüüsi oluliselt täiendada.

Lisaks palume üle kontrollida § 108⁵ terminoloogia, sest selles on sätestatud, et audiitorid teevad akrediteerimise. Akrediteerimine ja audiitorkontroll on mõlemad hindamisprotsessid, kuid keskenduvad erinevatele asjadele: akrediteerimine hindab pikaajalist pädevust ja suutlikkust, samas kui audiitorkontroll kontrollib vastavust konkreetsetele reeglitele või andmete õigsust kindlal ajahetkel. Paragrahvis 108⁵ olev viide, et akrediteerimist viiakse läbi vastavalt audiitortegevuse seadusele, ei ole asjakohane, kuna vandeaudiitorid viivad läbi vaid audiitorkontrolli, akrediteerimisega nad ei tegele.

Määrus (EL) 2024/1157 kasutab nii eesti kui inglise keeles sõna „audit“. Audiitortegevuse seaduse mõistes kasutame sõna „audit“ ning tegevust „auditeerimine“ vaid raamatupidamise aastaaruande töövõtu tegemisel ning sel juhul on tegemist põhjendatud kindlustunnet andva töövõtuga. Muudel juhtudel soovime kasutada sõna „audiitorkontroll“.

2. Määruse (EL) 2024/1157 artikkel 46 seab jäätmete eksportijale kohustuse viia läbi audiitorkontroll tagamaks, et sihtriigis jäätmeid vastu võtvad käitluskohad käitlevad jäätmeid vastavalt määruses sätestatud nõuetele. Samuti on eksportijal õigus kasutada mõne teise eksportija varasemalt tehtud audiitorkontrolli. Seega Eesti eksportija kontekstis võib sihtkoht olla nii Euroopa Liidus kui kolmandates riikides ning audiitorkontrolli tegija peab omandama nõutud teadmised vastavast riigist (näiteks siseriiklikud keskkonnavalased õigusaktid) ja jäätmeid käitlevast ettevõttest distantsilt. Kuna määrus ütleb, et auditiga kontrollitakse, kas sihtriigi käitluskohast vastab oma tegeliku tegevusega määruse tingimustele, siis kas tuleb eeldada, et teatud kontroll peab toimuma ka füüsiliselt kohapeal? Kas kontrollikohustus loetakse täidetuks ka siis, kui ettevõtte kasutab mõne teise ettevõtte sama käitluskoha audiitorkontrolli tulemust?

Kas määruses nimetatud audit on samaväärne piiratud kindlustundega töövõtuga, mis on jäätmeseaduses töövõtuna sätestatud? Määrus ei sätesta kindlustunde taset ning see võib viia olukorrani, kus teistes

liikmesriikides tehtavad kontrollid on põhjendatud kindlustunnet andvad, ehk n-ö finantsauditiga samalaadsed. See võib seada Eesti eksportija olukorda, kus ta on kontrolli esimesena teinud, kuid teised eksportijad ei saa seda kasutada, kuna nende nõuded on erinevad.

Kohustuse panemine audiitortegevuse seadusele viidates piirab ära, et Eesti eksportija saab kasutada vaid kohalikke audiitorettevõtjaid. Võttes arvesse töövõtu sisu, võib olla kohane kaasata sihtriigi audiitoreid, kuid sellisel juhul võib selle riigi audiitorkontrolli reeglistik olla Eestist erinev.

Määruse lisa X osa A lõige 3 ütleb, et kõiki audiitorile esitatavaid nõudeid saab tõendada ISO standardi sertifitseerimistega. Audiitortegevuse seadusest lähtuvalt järgivad vandeaudiitorid oma töövõttudes vaid Rahvusvahelise Arvestusekspertide Föderatsiooni (IFAC) rahvusvahelisi standardeid, mis tekitab küsimuse, kas määruse sõltumatu kolmanda isiku all on mõeldud vandeaudiitorit audiitortegevuse seaduse mõistes?

3. Audiitorkontrolliga kontrollitakse vastavust konkreetsetele reeglitele kindlal ajahetkel. See tähendab et audiitoril peab olema reeglite kogumik (nt standard), mille vastu ta kontrollib. Määruse (EL) 2024/1157 lisa X osas B on välja toodud kontrollikriteeriumid, kuid üsna mitmed neist on liiga üldised. Näiteks 1b - *käitluskoht on projekteeritud ja ehitatud ning seda käitatakse ohutul ja keskkonnahoidlikul viisil ning eelkõige on sellel olemas kõnealuste jäätmete töötlemiseks vajalikud protsessid, asjakohane jäätmekäitlustehnoloogia, korraldus ja taristu ning kindlustus, mis katab võimalikud riskid ja kohustused. Selleks tuleb kontrollida vähemalt teavet jäätmetöötlusmeetodite kohta, sealhulgas selle kohta, kuidas töödeldakse sekundaarseid jäätmeh, eelkõige järgmise etapi jälgitavuse kaudu.*

Millised on ohutuse ja keskkonnahoidliku viisi kriteeriumid, mida audiitor peaks kontrollima projekteerimise, ehituse ja käitamise kohta? Audiitor ei saa ise otsustada, millised on vajalikud protsessid ja asjakohased tehnoloogiad, et siis kontrollida nende olemasolu või toimimist. Mida tähendab kontrollida jäätmetöötlusmeetodeid?

Teise näitena 1c ii - *käitluskoha tegevusest tulenevat kahjulikku mõju keskkonnale (eelkõige piisavate meetmetega pinnase- ja veereostuse ning õhusaaste ja muude häiringute (lõhn, müra) seireks ja nendega tegelemiseks).* Kuidas hinnata piisavust meetmete puhul?

Kõik need kriteeriumid peaks läbi arutama ja määratlema, mis on kontrolli täpne ootus. Täpsustamata jätmisel tekib risk, et teenusepakkujad ei ole huvitatud töövõttu tegema, kuna ei ole selge, mida nad kontrollima peavad, seega muutub töövõtt olemuselt riskantsemaks. Samuti võib kontrolli ulatus ja tasu olevalt töövõtu tegijast märkimisväärselt erineda.

4. Määruse (EL) 2024/1157 lisa X osas A on välja toodud, et audiitorkontrolli läbiviival isikul on asjakohane kvalifikatsioon audiitorkontrolli ja jäätmekäitluse valdkonnas ning neil on erialane töökogemus audiitorkontrolli, jäätmekäitlustoimingute ning keskkonna- ning töötervishoiu ja tööohutuse juhtimissüsteemide valdkonnas. Kui finants- ja ka kestlikkusvandeaudiitoril on nõutud pädevus audiitorkontrolli osas, siis võib üldistades eeldada, et kahe teise nõude osas seda ei ole või on vähesel määral/isikutel. Kuna määruse kohaselt võib audiitor kasutada ka alltöövõttu, kes oleks need sõltumatud valdkonna spetsialistid, kes vastavat kogemust omavad ning kuivõrd lihtne on neid leida nii Eestis kui väljapool? Võib jääda mulje, et vandeaudiitorid peavad omama nõutud kvalifikatsiooni ja töökogemust, mis aga võib viia olukorrani, kus ettevõtja ei saa oma kohustust täita, kuna teenuseosutajaid ei ole või on väga vähe, mis mõjutab selle teenuse hinda. Tööstusseadmete auditeerimine vajab vastavat väljaõpet, seetõttu peaks kaasatav ekspert omama vastavaid tehnilisi teadmisi ja seadusega tuleks kohustus panna vastavatele pädevatele isikutele, mitte vandeaudiitoritele.

5. Jäätmesaadetiste kontroll toimub praegu Maksu- ja Tolliameti (edaspidi MTA) tavapärase tollijärelevalve ja riskipõhiste kontrollide raames ja seda põhimõtet ei plaanita muuta. Eelnõuga ei tohiks jääda muljet, et MTA hakkab läbi viima eraldiseisvaid või regulaarseid jäätmesaadetiste kontrollitoiminguid väljaspool oma tavapärast pädevust ja kontrolliprotsesse. Eeldame, et riikidevaheliste jäätmesaadetiste valdkonna põhiline järelevalveasutus on jätkuvalt Keskkonnaamet, nagu ka eelnõu seletuskirjas rõhutatakse.

Seoses uue Euroopa Liidu keskse andmebaasi loomisega tuleks MTA-le tagada ka edaspidiseks juurdepääs kontrolliks vajalikele andmetele ja infosüsteemidele. Seletuskirjas on § 119 lõike 6 põhjendustes märgitud, et MTA kontrollib jäätmesaadetistega seotud dokumentide ja elektrooniliste andmete olemasolu ning vastavust, sealhulgas Euroopa Liidu andmevahetuse kesksüsteemis esitatud andmete olemasolu ja korrektsust. Palume seda käsitlust täpsustada. Määruse (EL) 2024/1157 kohaste veolubade ja lisa VII dokumentide andmed liiguvad alates 01.01.2027 Euroopa Liidu kesksesse andmevahetuse süsteemi. MTA sellest andmebaasist kontrolle ei tee. Eeldame, et veoload ja jäätmesaadetise Lisa VII esitatakse tollideklaratsioonide juures lisadokumentidena ka edaspidi.

6. Eelnõuga muudetava § 115 sõnastus võib tulevikus anda MTA-le pädevuse kontrollida Euroopa Liidu andmevahetuse kesksüsteemis esitatud andmete olemasolu ja korrektsust. Sellise kontrolli rakendamine eeldab vastavate IT-lahenduste väljaarendamist ning andmete kättesaadavaks tegemist MTA jaoks. Sellise arenduse kulu ei ole MTA eelarvesse planeeritud ega seletuskirjas täiendava kuluvajaduse ja mõjuna välja toodud, kuid tolli tööks on see andmevahetussüsteem edaspidi elementaarselt vajalik. MTA saaks selliseid kontrolle teha alles pärast vajalike arenduste jaoks raha eraldamist, nende valmis arendamist ning CERTOX/CERTEX lahenduse kasutuselevõttu, hinnanguliselt alates 2029. aastast.

Kuna valdkonna muudatused eeldavad ametkondade detailseid kokkuleppeid protsesside ja ülesannete jaotuste osas, peame vajalikuks rõhutada, et arutelud enne muudatuste rakendamist on äärmiselt vajalikud.

7. Seletuskirjas on välja toodud, et Keskkonnaameti ja teiste järelevalveasutuste töökorraldus muutub tõhusamaks, sest elektrooniline andmevahetus võimaldab kiiremat juurdepääsu jäätmesaadetistega seotud andmetele ning lihtsustab kontrollimist. Seletuskirjas võiks välja tuua, kas tõhusamaks muutuva töökorraldusega kaasneb ka tööjõukulude kokkuhoid või mida vabaneva ressursiga plaanitakse teha. Samuti palume selgitada, kuidas kaetakse üleminekuajal täiendav tööjõu jm kulu, nt kas kõik kaasnevad kulud kaetakse seletuskirjas viidatud ringmajanduse teadlikkuse projektist?

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Jürgen Ligi
rahandusminister

Virge Aasa 5885 1493
Virge.Aasa@fin.ee

Marika Taal 5885 1432
Marika.Taal@fin.ee

Velda Buldas 611 3622
Velda.Buldas@fin.ee